

Ιταλία – Βέλτιστες πρακτικές που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος Embrace UAM Mobility

Ολιστική, κοινοτική και ευαίσθητη στο τραύμα υποστήριξη για τα
UAM

Περιεχόμενο

Εισαγωγή.....	3
Βέλτιστη πρακτική 1: Ενεργή επικοινωνία με την οικογένεια και μείωση της συναισθηματικής πίεσης.....	3
Βέλτιστη πρακτική 2: Άνοιγμα των κέντρων υποδοχής προς την τοπική κοινότητα....	5
Βέλτιστη πρακτική 3: Εκπαιδευτές-συνομήλικοι με βιωματική εμπειρία.....	6
Βέλτιστη πρακτική 4: Σταδιακή μετάβαση προς την αυτονομία	7
Βέλτιστη πρακτική 5: Διεπιστημονική και ολιστική διαχείριση της υποδοχής	8

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της κινητικότητας Embrace UAM στην Ιταλία, στην οποία συμμετείχαν 5 επαγγελματίες ανά εταίρο – Urbanes Kulturteam, Zeuxis, Parsec, με οικοδεσπότη **την Parsec στη Ρώμη**, οι συμμετέχοντες επισκέφθηκαν διάφορες εγκαταστάσεις υποδοχής και υποστήριξης για ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους, μεταξύ των οποίων:

- **Κέντρο Υποδοχής Colombi**
- **Κοινότητα Felix**
- **Την εγκατάσταση ημι-ανεξάρτητης στέγασης της Parsec**
- **Τα κοινοτικά προγράμματα της Parsec**

Οι επισκέψεις, οι ανταλλαγές με επαγγελματίες, εκπαιδευτές ομοτίμων, διαπολιτισμικούς μεσολαβητές και τοπικούς φορείς επέτρεψαν στη σύμπραξη να εντοπίσει μια σειρά από βέλτιστες πρακτικές με υψηλή δυνατότητα μεταφοράς και προσανατολισμό στην πράξη, σχετικά με την υποδοχή, την ένταξη και την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των ασυνόδευτων ανηλίκων. Αντί να εστιάζει αποκλειστικά στη στέγαση, η ιταλική προσέγγιση που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της κινητικότητας κατέδειξε μια ευρύτερη κατανόηση της ένταξης ως μιας μακροπρόθεσμης, σχεσιακής και κοινοτικής διαδικασίας.

Βέλτιστη πρακτική 1: Ενεργή επικοινωνία με την οικογένεια και μείωση της συναισθηματικής πίεσης

Μία από τις πιο καινοτόμες και ανθρωποκεντρικές πρακτικές που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της κινητικότητας ήταν η ενεργή επικοινωνία που διατηρείται μεταξύ των επαγγελματιών και των οικογενειών των ασυνόδευτων ανηλίκων στις χώρες καταγωγής τους. Οι επαγγελματίες εξήγησαν ότι πολλοί ανήλικοι φτάνουν φέρνοντας όχι μόνο τραύματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση, τον πόλεμο ή τον εκτοπισμό, αλλά και έντονη συναισθηματική και οικονομική πίεση από μέλη της οικογένειας στο εξωτερικό. Οι οικογένειες συχνά αναμένουν από τους ανηλίκους να βρουν γρήγορα εργασία και να στείλουν οικονομική υποστήριξη στο σπίτι αμέσως μετά την άφιξή τους στην Ευρώπη. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα, τα μέλη του προσωπικού επικοινωνούν τακτικά απευθείας με τις οικογένειες μέσω:

- τηλεφωνικών κλήσεων,
- ηλεκτρονικής επικοινωνίας,

- ενημερώσεων σχετικά με την ευημερία των ανηλίκων,
- εξηγήσεων σχετικά με τις νομικές και εκπαιδευτικές διαδικασίες,
- διευκρινίσεων σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου,
- και συζητήσεις σχετικά με ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα για την ένταξη και την απασχόληση.

Οι επαγγελματίες εξηγούν ανοιχτά ότι:

- οι ανήλικοι χρειάζονται πρώτα σταθερότητα,
- οι νομικές διαδικασίες απαιτούν χρόνο,
- η εκμάθηση της γλώσσας και η εκπαίδευση αποτελούν προτεραιότητες,
- και η άμεση απασχόληση είναι συχνά αδύνατη.

Γιατί είναι καινοτόμο

Σε πολλά συστήματα υποδοχής, η επικοινωνία επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στο παιδί που βρίσκεται στο κέντρο φιλοξενίας. Το ιταλικό μοντέλο αναγνωρίζει την ευρύτερη διακρατική δυναμική της οικογένειας και την ψυχολογική πίεση που ενδέχεται να βιώνουν οι ανήλικοι λόγω των προσδοκιών των συγγενών τους στο εξωτερικό.

Με τη συμμετοχή των οικογενειών:

- οι μη ρεαλιστικές προσδοκίες μειώνονται,
- οι ανήλικοι βιώνουν λιγότερη ενοχή και άγχος,
- η συναισθηματική σταθερότητα αυξάνεται,
- και οι επαγγελματίες μπορούν να υποστηρίξουν καλύτερα τις μακροπρόθεσμες διαδρομές ένταξης.

Μεταβιβάσιμη αξία

Αυτή η πρακτική μπορεί να μεταφερθεί σε άλλα πλαίσια ως μια ψυχοκοινωνική παρέμβαση χαμηλού κόστους αλλά υψηλού αντίκτυπου που συμβάλλει στην:

- στην συναισθηματική σταθεροποίηση,
- στη βελτίωση της εμπιστοσύνης,
- τη μείωση του στρες,
- και ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ ανηλίκων και επαγγελματιών.

Βέλτιστη πρακτική 2: Άνοιγμα των κέντρων υποδοχής προς την τοπική κοινότητα

Μια δεύτερη εξαιρετικά σημαντική βέλτιστη πρακτική που εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια της κινητικότητας ήταν η μετάβαση από απομονωμένες, κλειστές δομές υποδοχής προς ανοιχτά μοντέλα υποστήριξης συνδεδεμένα με την κοινότητα. Επαγγελματίες από την Κοινότητα Felix εξήγησαν ότι, τα προηγούμενα χρόνια, τα καταφύγια ήταν εξαιρετικά ασφαλισμένα και κοινωνικά απομονωμένα από τις γειτονικές περιοχές. Οι κάτοικοι της περιοχής συχνά δεν είχαν καμία επαφή με τους ανηλίκους που ζούσαν μέσα στις εγκαταστάσεις και, ως εκ τούτου, ανέπτυξαν δυσπιστία, φόβο και στερεότυπα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα καταφύγια φέρεται να αντιμετώπισαν εχθρότητα και επιθέσεις, επειδή οι κάτοικοι τα συσχέτιζαν με ανασφάλεια ή εγκληματικότητα.

Ως απάντηση, ο οργανισμός άλλαξε σταδιακά την προσέγγισή του:

- το άνοιγμα των χώρων υποδοχής στην τοπική κοινότητα,
- την οργάνωση δραστηριοτήτων ανοιχτών θυρών,
- την προώθηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ανηλίκων και κατοίκων της περιοχής,
- την ανάπτυξη πρωτοβουλιών όπου οι ντόπιοι υποστηρίζουν τους ανηλίκους στην εκμάθηση γλωσσών, στις ψηφιακές δεξιότητες και στην καθημερινή ένταξη,
- ενθάρρυνση της συμμετοχής σε δραστηριότητες της γειτονιάς,
- και ενίσχυση των σχέσεων με τις γειτονικές επιχειρήσεις και υπηρεσίες.

Ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον παράδειγμα ήταν η απόφαση να συνεργαστούν σκόπιμα με τοπικά αρτοποιεία, καταστήματα και επιχειρήσεις αντί για εξωτερικούς προμηθευτές. Αυτό μετέτρεψε τους τοπικούς φορείς σε ενεργούς συμμετέχοντες στη διαδικασία υποδοχής.

Γιατί είναι καινοτόμο

Η πρακτική αυτή αλλάζει τη φιλοσοφία της υποδοχής: από την προστασία των ανηλίκων μέσω του διαχωρισμού προς την προώθηση της προστασίας μέσω της ένταξης και της κοινωνικής σύνδεσης. Αντί να θεωρεί τις τοπικές κοινότητες ως παθητικούς παρατηρητές, το μοντέλο τις εμπλέκει ενεργά ως εταίρους στην ένταξη.

Μεταβιβάσιμη αξία

Η πρακτική συμβάλλει:

- τη μείωση των προκαταλήψεων,
- ισχυρότερη κοινωνική συνοχή,
- αυξημένη τοπική αποδοχή,

- ασφαλέστερα περιβάλλοντα,
- και πιο βιώσιμες διαδικασίες ένταξης.

Δείχνει επίσης πώς οι μικρές καθημερινές αλληλεπιδράσεις μπορούν να έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην κοινωνική ένταξη.

Βέλτιστη πρακτική 3: Ομότιμοι εκπαιδευτές με βιωματική εμπειρία

Μία από τις πιο αποτελεσματικές πρακτικές που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της κινητικότητας ήταν η ένταξη πρώην ασυνόδευτων ανηλίκων σε δομές υποδοχής ως εκπαιδευτές ομοτίμων και προσωπικό υποστήριξης. Στην Κοινότητα Felix, οι συμμετέχοντες έμαθαν ότι ορισμένα μέλη του προσωπικού μερικής απασχόλησης είχαν οι ίδιοι φιλοξενηθεί στο παρελθόν στις εγκαταστάσεις υποδοχής ως ασυνόδευτοι ανήλικοι.

Αυτοί οι ομότιμοι εκπαιδευτές τώρα:

- υποστηρίζουν την επικοινωνία με τους τρέχοντες διαμένοντες,
- βοηθούν σε εκπαιδευτικές και ενταξιακές δραστηριότητες,
- βοηθούν τους ανηλίκους να αντιμετωπίζουν τις καθημερινές προκλήσεις,
- συμμετέχουν σε εργαστήρια και συζητήσεις,
- και αποτελούν πραγματικά πρότυπα προς μίμηση.

Επειδή μοιράζονται παρόμοιες μεταναστευτικές εμπειρίες, συχνά θεωρούνται από τους ανηλίκους πιο προσιτοί και αξιόπιστοι από τις παραδοσιακές φιγούρες εξουσίας.

Οι επαγγελματίες εξήγησαν ότι οι εκπαιδευτές-συνομήλικοι:

- μπορούν να επικοινωνούν μέσω κοινών εμπειριών,
- κατανοούν τις συναισθηματικές πραγματικότητες πιο άμεσα,
- και συχνά έχουν μεγαλύτερη αξιοπιστία μεταξύ των ανηλίκων.

Γιατί είναι καινοτόμο

Η προσέγγιση μετατρέπει τους πρώην δικαιούχους σε ενεργούς παράγοντες εντός του συστήματος υποστήριξης.

Πρωθεί:

- την ενδυνάμωση,
- τη συμμετοχή,
- τη συνέχεια,

- και την εκπροσώπηση.

Αντί να βλέπει τους ασυνόδευτους ανηλίκους μόνο ως αποδέκτες φροντίδας, το σύστημα αναγνωρίζει το μελλοντικό δυναμικό τους ως συνεισφέροντες και παράγοντες της κοινότητας.

Μεταβιβάσιμη αξία

Αυτή η πρακτική μπορεί να υποστηρίξει:

- την ενίσχυση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης,
- την αυξημένη συμμετοχή,
- τη βελτίωση της επικοινωνίας,
- τη μείωση των συγκρούσεων,
- και πιο ενδυναμωτικά περιβάλλοντα υποδοχής.

Προσφέρει επίσης θετικές μακροπρόθεσμες προοπτικές ένταξης για τους νεοαφιχθέντες ανηλίκους.

Βέλτιστη πρακτική 4: Σταδιακή μετάβαση προς την αυτονομία

Μια άλλη βέλτιστη πρακτική με υψηλή δυνατότητα μεταφοράς που εντοπίστηκε στην Ιταλία ήταν η ύπαρξη διαδρομών σταδιακής μετάβασης από την προστατευόμενη υποδοχή προς την ανεξάρτητη ενήλικη ζωή.

Οι συμμετέχοντες επισκέφθηκαν εγκαταστάσεις ημι-ανεξάρτητης στέγασης σχεδιασμένες για:

- νέους με ευπάθειες,
- ανηλίκους που χρειάζονται πρόσθετη ψυχοκοινωνική υποστήριξη,
- και νέους που ακολουθούν εκπαιδευτικές ή τριτοβάθμιες διαδρομές.

Οι επαγγελματίες εξήγησαν ότι η συμπλήρωση του 18ου έτους δεν πρέπει να σημαίνει αυτόματα το απότομο τέλος των δομών υποστήριξης. Αντίθετα, το ιταλικό μοντέλο που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της κινητικότητας προωθεί:

- τη σταδιακή αυτονομία,
- τον ατομικό σχεδιασμό της μετάβασης,
- την ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής,
- τη συνέχιση της εκπαίδευσης,

- επαγγελματικό προσανατολισμό,
- και υποστηριζόμενη ανεξάρτητη διαβίωση.

Ορισμένοι νέοι επιτρέπεται να παραμείνουν σε υποστηρικτικά καταλύματα μέχρι την ηλικία των 21 ετών, ειδικά όταν:

- συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους,
- χρειάζονται επιπλέον σταθερότητα,
- ή παραμένουν σε ευάλωτες καταστάσεις.

Γιατί είναι καινοτόμο

Πολλά συστήματα υποδοχής δημιουργούν μια απότομη θεσμική διακοπή κατά την ενηλικίωση, εκθέτοντας συχνά τους νέους σε ξαφνική αστάθεια. Η ιταλική προσέγγιση αναγνωρίζει ότι η ένταξη αποτελεί μια μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή διαδικασία που απαιτεί συνέχεια και ευελιξία.

Μεταβιβάσιμη αξία

Η πρακτική συμβάλλει:

- τη μείωση των κινδύνων έλλειψης στέγης και κοινωνικού αποκλεισμού,
- ισχυρότερη εκπαιδευτική συνέχεια,
- στη βελτίωση της προετοιμασίας για την ενηλικίωση,
- αύξηση της αυτοπεποίθησης,
- και πιο βιώσιμα αποτελέσματα μακροπρόθεσμης ένταξης.

Βέλτιστη πρακτική 5: Πολυεπιστημονική και ολιστική διαχείριση της υποδοχής

Οι εγκαταστάσεις υποδοχής που επισκεφθήκαμε στην Ιταλία συνδύαζαν πολλαπλές διαστάσεις υποστήριξης στο πλαίσιο συντονισμένων δομών, συμπεριλαμβανομένων:

- στέγαση,
- ψυχοκοινωνική φροντίδα,
- νομική καθοδήγηση,
- διαπολιτισμική διαμεσολάβηση,
- εκπαιδευτική υποστήριξη,
- επαγγελματικός προσανατολισμός,
- πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη,
- και ένταξη στην κοινότητα.

Επαγγελματίες από διαφορετικά πεδία συνεργάστηκαν στενά:

- εκπαιδευτικοί,
- ψυχολόγοι,
- κοινωνικοί λειτουργοί,
- διαπολιτισμικοί μεσολαβητές,
- νομικοί εμπειρογνώμονες,
- και προσωπικό ένταξης.

Η προσέγγιση αυτή εξασφάλιζε ότι οι ανήλικοι δεν αντιμετωπίζονταν μόνο μέσω μεμονωμένων παρεμβάσεων, αλλά μέσω εξατομικευμένων και αλληλένδετων διαδρομών υποστήριξης.

Γιατί είναι καινοτόμο

Το μοντέλο αποφεύγει τον κατακερματισμό μεταξύ των υπηρεσιών και προωθεί αντίθετα τη συντονισμένη φροντίδα γύρω από τις πραγματικές ανάγκες του νεαρού ατόμου. Αντανακλά μια αντίληψη της υποδοχής που βασίζεται στα δικαιώματα και είναι επικεντρωμένη στο άτομο.

Μεταβιβάσιμη αξία

Αυτή η πρακτική μπορεί να εμπνεύσει:

- ισχυρότερη διεπιστημονική συνεργασία,
- πιο αποτελεσματικά συστήματα υποστήριξης,
- βελτιωμένη συνέχεια της φροντίδας,
- και πιο ολοκληρωμένες στρατηγικές ένταξης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους.